

24.78x30.03	1	22	עמוד	העיר כל העיר - שבועון ירושלים	03/2023	85381377-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

הפינה ההיסטורית: מלון קמיניץ - בית ההארכה המודרני הראשון מחוץ לחומות העיר

בלב חניון חבוי, שעוברים אליו דרך מעבר מקורה ברחוב יפו 70 (או דרך רחוב הנביאים 65), נמצא בניין דו קומתי, מוזנח במראהו, שעליבותו כיום לא מרמזת על עברו המפואר - זהו מבנה מלון קמיניץ, והנה סיפורו

את בנו של ליפמן קמיניץ - והוזג הצעיר אף קיבל במתנה לירח הרבש טיול על גבי סוסים ברחבי הארץ.

בשיא הצלחתו - שכר ליפמן עוד בית שני בנה על ידי כולל והליון, בשטח המלון הסמוך לרחוב יפו - והגדיל את מלונו פי שניים. ברם, מותו בשנת 1915 ופרוץ מלחמת העולם הראשונה החישו את דעיכת המלון. המשבר העולמי הפסיק את תנועת התיירים, החלה ירידה מהארץ, והרעב והמחלות שפרצו בי ירושלים, גרמו לבסוף לסגירתו ב-1924.

בזמן המלחמה החרימו הטורקים את הכניסו בניין והפכו אותו לבית דואר. לאחר מכן שכן בו בית ספר - ועם קום המדינה היה למגורי משפחות עניות ואף משכן לבתי מלאכה.

הבניין המוזנח היה לחלק ממתחם בנין, יחד עם עוד שני בניינים בסמוך אליו, שאף הם ירדו מגדלתם. האחד נמצא ברחוב הנביאים 65, בית יוסף נבון ביי (ביי הוא תואר אצולה תורכי), שהיה יום ומקום שכונות ובי על זכיון של מסילת הברזל יפו-ירושלים. הבית השני (הנביאים 61), נקרא בית הפחה - היה מעונו הרשמי של הפחה הטורקי - מו של ירושלים. משפחת בנין, סוחרים יהודים ממצרים, שהשתקעו בירושלים רכשו את המתחם כולו בשנות ה-1930, והבניינים הפכו למשרדים, מהסנים ומגורי הסרי אמצעים, וכיום המתחם משמש גם כמגרש חנייה.

במרצת השנים יום אלברט בנין הקמת מרכז מסחרי רב קומות במתחם - אך שום תוכנית לא יצאה לפועל, והגן שהשתרע ליד שלושת הבניינים, היה למגרש חנייה עלוב. בית קמיניץ ושני הבתים הסמוכים נדרשמו כנרססת העירייה לשימור - והועלו תוכניות להפוך את המלון המפורסם למוזיאון לתולדות המלונאות בארץ - אך בשל הבעלות הפרטית של המתחם כולו - קצרה ידה של העירייה לפעול וההזנחה המשיכה לשרוד במבנים.

הגאולה באה רק לפני כחצי שנה - בשלהי שנת 2022 - כאשר אושרה תוכנית המקובלת על כל הצדדים לעתיד המתחם. לאחר פטי רת אלברט בנין שהיה עירי - והוריש את כל הוננו לקרן יהודית פילנתרופית בארה"ב ולאונברסיטה העברית, אושרה הקמתם של ארבעה מגדלים.

בסמוך להם, בפינת יפו רחוב ולנברג, תקום תחנת רכבת השמלית נוספת (הארץ) כת הקו מתחנת נבון בכניסה לעיר) שתיחפר לעומק 60 מטר - ומעליה ייבנה בניין משרדיים. בין מגדלי הענק ייוצרו מעבה שיחבר את שלושת הבניינים ההיסטוריים והם ישימשו לצרכי מסחר וציבור. שלטי ענק יעטרו אותם עם סיפוריהם.

בית קמיניץ לא ייהרס וישוקם וכאשר יושלם הפרויקט כולו - קיימת אפשרות שתוקם בו פינה להנצחת עברו המפואר.

משפחת קמיניץ בפחת המלון

מלון קמיניץ בשיא תפארתו

משלחתו לירושלים ב-1898, לפגישה עם הקיסר וילהלם השני, ששהה בעיר. הרצל הזמין מקום בקמיניץ ואף נשלחה כרכרה לקחת אותו מתחנת הרכבת. ברם בגלל שהרכבת אחרה, והגיעה לאחר כניסת השבת, הוא העריף ללכת רגלית למלון מלווה בפמלייתו (אף כי היה חולה וקודח). בינתיים נתפס חדרו על ידי בכיר גרמני. הרצל נא ללון בחדר קטן ומאולתה, ולמחרת עבר להתגורר בבית משפחת שטרן בממילא.

ליפמן קמיניץ הקים סניפים נוספים מחוץ לירושלים, ויוזמתו היתה לרשת המלונות הראשונה בארץ. בחברון הוקם "בית אשל אברהם", ביפו "מלון פלשתינה" וביריחו בית הארחה חורפי. ניהול המלונות נמסר לבניו של ליפמן, ויצוין כי אנשי המלון ביפו היו ממתנינים על הריצוף ליורדים בספינות. המלון סיפק גם שירותים נוספים כמו כנסים ומפגשים של אסיפות חשובות של פרנסי העיר - אך בעיקר נרדע כמקום לעריכת חתונות מפוארות. אחת הירועות שבהן היתה של אפרים כהן-רייס, שנשא לאשה

האורחים עמד גם פסנתר להנעים את זמנם. החררים היו מרווחים ובכל אחד מהם הייתה מיטת ברזל מפוארת מצופה בניקל, שולחן עץ עגול, מנורת נפט וקערת מים. על ארבע מוטות המיטה היה תלוי "מוסקי טור" - כילה נגרי יתושים. מאחר ולא היה עדיין השמל ומקרר - הובאו יום יום פרות טריים ומוצרי חלב והמזון נשמר בארונות מרושתים - והבשר היה תמיד טרי משחיטת אותו יום. מי הרחצה הגיעו מבורות מים וצוננו בכלי חרס. רעייתו של ליפמן קמיניץ, שרה, היתה האחראית על המטבח ונודעה בבישולה של מיטב המאכלים היהודיים, וכך גם נשמרה כשרות המקום.

המלון היה למקום פגישה של אישים מחו"ל עם עסקני ציבור בירושלים ושימש כבית מלון לאורחים רמי מעלה. הברון ארמון דה רוטשילד, בביקורו הראשון בארץ ב-1887, התארח במלון והביע שביעות רצונו ממנו. בין האורחים נמנו גם מנחם אוסישקין, דוד וולפסון, נחום סוקולוב ואף בנימין זאב הרצל. המנהיג הציוני הגיע עם

לב חניון חבוי, שעוברים אליו דרך מעבר מקורה ברחוב יפו 70 (או דרך רחוב הנביאים 65), נמצא בניין דו קומתי, מוזנח במראהו, שעליבותו כיום לא מרמזת על עברו המפואר. בניין זה, שבו מתגוררות מספר משפחות דלות אמצעים בשכידות נמוכה - שכן משך כ-40 שנה אחד מהמלונות המתקרמים והמפוארים של ירושלים.

אדם אקרמן

ראשיתו של הסיפור מנחם מנדלבוים, שהגיע ארצה בשנת 1833 מהעיר קמיניץ שבליטא, והתיישב בצפת, אך בשל רעייתו האדמה שפקדה את העיר ב-1837, עבר לירושלים. בשנת 1842 הוא פתח את בית ההארכה "הכנסת אורחים" בין חומות העיר העתיקה. במקום היתה מסערה וגם מאפיה, שנודעה כמקום היחיד בירושלים שבו ניתן היה להשיג לחם בסגנון אירופאי ולא את הפיתות שהיו המאפה המקובל).

מנחם מנדלבוים היה מפורסם בזכות ספי"רו "קורות העיתים", שבו תאר את סבלם של יהודי צפת בעקבות רעש הארמה ופרעות מרד הפלאחים. בנו, אליעזר ליפמן קמיניץ, שכר בשנת 1883 מהכולל ואהלין את הבניין שבין רחוב הנביאים ליפו של היום, ופתח את בית המלון המודרני 'Hotel Jerusalem' - הוא מלון קמיניץ. היה זה מלון מפואר ביותר בקנה מידה אירופאי בבעלות יהודית - ולי פמן נטע גן גדול בחזית - ששביל מרכבות הוביל אליו מדרך יפו ועל גבי שני תרנים הונפו, הדגל העות'מאני והגל מדינתם של אורחים חשובים שהתאכסנו במלון.

המלון היה כשר ובתוכו גם בית כנסת - אך בזכות רמת הכשרות הגבוהה, המזון המעולה והניקיון - פקרו אותו גם לא יהודים נכבדים. קמיניץ תתם חודים עם חברות התיירות הנודעות "קוק" ו"קלארק" - ובית המלון גם הסדיר לאורחי סוירים בירושלים וסביבתה, על גבי סוסים ובהמות משא. המלך העמיד לרשותם דף יומי של חרשות סוכנות הידועות רוטרס. הטלפון היה לשימושם באולם האורחים, וכן טרמומטר וברומטר - שבע"דחתם יכלו לחזות את מזג האוויר. לרשות

הכניסה לבניין מלון קמיניץ

צילומים: אדם אקרמן, באדיבות המרכז הציוני, חמר הירדני-מתוך ויקימדיה

הכותב הוא אדם אקרמן, מחבר הספרים: "181" אתרים בירושלים" ו"ירושלים המסתורית: 99 אתרים חבויים".